

TARTU ÜLIKOO

loodusmuuseum ja
botaanikaaed

Tartu Ülikooli loodusmuuseum
Vanemuise tn 46, Tartu

Tartu Ülikooli botaanikaaed
Lai tn 38, Tartu

Programmide info ja tellimine
Koduleht: natmuseum.ut.ee
E-post: natmuseum.haridus@ut.ee
Telefon: 737 6076

TÜ LOODUSMUUSEUM

ÕPPEPROGRAMMI KIRJELDUS

LINNAD LINNAS 1

Õppeprogrammi eesmärk

Õppida tundma tavalisemaid linnuliike koduümbruses ja linnas (välimuse ja laulu järgi), vaadelda nende eluviisi, käitumist, pesitsemist ja toitumist, tutvuda lindude kaitsega.

Õppeprogrammi lühitutvustus

Õppeprogrammis tutvutakse lindudega koduümbruses ja linnas. Õpilased õpivad tavalisemaid linde tundma välimuse ja laulu järgi, nad vaatlevad ja kirjeldavad linde, tutvuvad lindude eluviisi ja pesitsemisega ning kaitsega. Õpilased saavad teada ränd- ja paigalindudest ning lindude toitmisest talvel. Õppeprogramm toimub TÜ loodusmuuseumis, pargis kooli juures, looduses. Võimalik on tellida ka kevadist linnuõppe programmi loodusrajal.

Õppeprogrammi kestus: 3 akadeemilist tundi (3 x 45 min), looduses õppel 4 akadeemilist tundi (4 x 45 min)

Õppeprogrammi toimumise aeg: aastaringselt, õuesõppe osa soovitavalt kevadsuvisel ajal

Õppeprogrammi toimumise koht: TÜ loodusmuuseumis, koolis, õuesõppe moodul pargis, looduses või kooliümbruses.

Sihtrühm: 1.–3. klass

Keel: eesti

Grupi suurus: kuni 25 õpilast ja õpetaja(d)

Õppeprogrammi läbiviijad: loodusmuuseumi juhendajad Külli Kalamees-Pani, Aivo Tamm

Õppeprogrammi pakkuja: Tartu Ülikooli loodusmuuseum, Tartu, Vanemuise 46, Tartu

Info ja tellimine: koduleht natmuseum.ut.ee; e-post natmuseum.haridus@ut.ee;
tel 737 6076

Lisainfo

TÜ loodusmuuseumis on tänapäevane õpikeskkond, uued õppeklassid ja uudne püsiekspositsioon, muuseumihoones on lift, trepid ja välistreppide kõrval sissepääsuks ka kaldtee. Õpetajal palume registreerumisel teavitada muuseumi teabespetsialisti või juhendajat grupi erisustest (näiteks erivajadusega õpilased jm) ja soovidest, koostöös kooliga täpsustame programmi võimalused. Programmi läbiviimisel arvestatakse õpilaste vanuse ja oskustega.

Programmiks vajalikud õppevahendid annab juhendaja, õppevahendid on arvestatud rühmatöök. Täpsem lisainfo saadetakse õpetajale registreerumisel. Õuesõppe tundide puhul palun arvestada riitumisel ilmastikuga.

Õppeprogrammi kirjeldus

Ajakava (3–4 x 45 min)

1. Tutvumine Eesti lindude ja tunnustega, linnulaulu kuulamine. 45 min
  2. Aktiivülesanded lindudest rühmatöona. Kokkuvõte. 2–3 x 45 min
- Lindude määramine linnumäärajaga, loodusmuuseumis lindude ekspositsiooniga tutvumine. Kevadsuvisel perioodil õuesõppe tund (pargis, kooliümbruses, looduses). Lindude looduses õppimisel olenevalt loodusretke pikkusest kulub aega rohkem – 4 akadeemilist tundi.

Õppeprogrammi sisu ja tegevuste kirjeldused

1. Tutvumine Eesti lindude ja tunnustega, linnulaulu kuulamine. Tutvustatakse Eesti linde ja õpitakse tavalisemate lindude tunnuseid, toitumist, pesitsemist ja kuulatakse lindude häält. Ülesanne vaadeldud linnuliikide tundmisest ja nimedest (linnukujude või -piltide abil). Uuritakse, kus need linnud elavad ja kus pesitsevad, kuidas linde kaitsta linnas.
2. Aktiivülesanded töölehega lindude liikidest, tunnustest ja eluviisist. Loodusmuuseumis lindude ekspositsiooniga tutvumine. Ülesanded otsimismänguna. Otsimismäng ülesannetega lindude kohta, lindude määramislehe kasutamine, linna lihtne kirjeldamine (koos juhendajaga). Lindude pesapaigad linnas ja koduümbruses, kohastumused ja kaitse.

Õuesõppe tund pargis või lähiümbruses lindude õppimiseks (kevadsuvisel perioodil on linnuelu aktiivsem), tööleht või rühmatöö ülesanded, kokkuvõtte vaatlustest (2–4 kaupa rühmades). Linnuvaatlused pargis. Linnuvaatlused binokliga ja vaatluste märkimine, Mida märgata linna juures, et lindu ära tunda? Lindude võrdlemine, lindude pesapaigad. Kokkuvõtte ja kordamine linnuvaatlustest ja ülesannetest koos õpilastega küsimuste abil.

Õppeprogrammi läbiviimiseks vajalikud õppematerjalid ja vahendid

Lindude tutvustus, ülesanded muuseumis ja õuesõppeks, lindude piltmääraja, infoleht, tööleht, binoklid, muuseumiekspositsioon, lindude fotod ja kujud, kirjutamisalused rühmale, harilikud pliiatsid. Õppevahendid ja materjalid on arvestusega rühmatöök ja need võtab kaasa juhendaja. Õppematerjalid õppekogumikus „Lindude elupaigad“.

Õppemeetodid.

Rühmatöö, vaatlused, võrdlemine, laulu kuulamine, binokliga vaatlemine, lindude kirjeldamine, lindude määramine piltmääraja abil, töölehe täitmine, lindude otsimisülesanne, esitlus, arutelu, kokkuvõtte.

Juhendajad

Loodusmuuseumi juhendaja Külli Kalamees-Pani.

Haridus. TÜ bioloog, bioloogia-keemia õpetaja, MSc bioloogia didaktika.

Kogemus. Töötanud Tartu Loodusmajas 1984–2005 ja TÜ loodusmuuseumis alates 2006. a loodushariduse koordinaator, keskkonnaprogrammide juhendamine, loodus- ja keskkonnahariduse koolitused ning üritused. Tamme Gümnaasiumi zooloogiakursus.

Loodusmuuseumi juhendaja Aivo Tamm.

Haridus. TÜ bioloog, bioloogia-keemia õpetaja.

Kogemus. Töötanud TÜ loodusmuuseumis alates 1987. a. Zooloogiaringi juhendaja alates 1994. a. Õppeprogrammide koostamine ja juhendamine.

Õpetaja roll

Ootame õpetajalt koostöövalmidust ja aktiivset osalemist programmi tegevustes koos õpilastega

Ohutus ja selle tagamine

Õppekeskkond TÜ loodusmuuseumis ja botaanikaaias on tänapäevane, turvaline ja ohutu. Programmide (sh ka väliprogrammi alguses) tutvustab juhendaja grupile programmi kava ja reegleid (sh ohutust) ning juhendaja koos õpetajaga jälgib nendest kinnipidamist.

Tagasiside

Tagasiside küsitakse õpetajalt kirjalikult paberkandjal programmi lõpus.

Teaduspõhisus ja seosed

Programmide lähtuvad teaduslikust maailmavaatest.

Programmides käsitletakse vastavalt teemale ja tegevustele seostatult loodus-, kultuuri-, sotsiaalset ja majanduslikku keskkonda. Linnud elavad tihti inimeste lähedal ja on huvitavad vaatlemiseks looduses ja inimese elukohas linnas ja asulates, koduümbruses, talvel aidatakse aialinde toitmisega, pesitsusajaks luuakse erinevaid pesitsusvõimalusi (pesakastide meisterdamine) ja õpetatakse linde ja nende poegi kaitsma – kõik see kasvatab märkamist ja hoolivust looduse suhtes. Programmis vaadeldakse linde ja nende käitumist ning õpitakse liike ja nende eluviise tundma. Majandustegevus (lindude elupaikades), samuti kultuuri- ja sotsiaalne keskkond (traditsioonid, haridus, hobid, puhkamine, turism) on seotud elustiku, sh lindude elupaikade säilimise ja puhta elukeskkonnaga, mis on tihedalt seotud ka inimesega. Samas on ka linnuliike, kelle arvukus võib kasvada teatud tingimustel väga suureks (varesed ja kajakad näiteks) ja tekivad probleemid, siis on vaja mõelda ja kavandada, kuidas koos linnas elada.

Programmi tulemused (programmi lõpuks saavutatavad õpiväljundid ehk teadmised, oskused, väärtushinnangud ja käitumisviisid)

Õpilased oskavad eristada tavalisemaid linnuliike ja nende tunnuseid ning lindude häälitsusi, nad oskavad teha linnuvaatlusi, teavad lindude eluviise ja pesapaiku, teavad ränd- ja paigalindudest, hoolivad lindudest ja nende vajadustest (kaitse).

Programmi seosed keskkonnateadlikkuse ja säästva arengu teemadega

Praktiliste tegevuste ja uute kogemuste kaudu linnuliikide tundmaõppimisel ja vaatlemisel, uurides erinevate lindude elu ja pesapaiku, õppides märkama lindude eluviisi ja käitumist koduümbruses suureneb õpilaste keskkonnateadlikkus ja kujunevad säästva eluviisi harjumused ning hoiakud.

Seosed riikliku õppekavaga (ainekavade ja/või üldpädevuste ja/või läbivate teemadega)
Loodusainete valdkond. Loodusõpetus

1. kooliaste (1.–3. kl). Loodusõpetus

tunneb huvi looduse ja selle uurimise vastu ning kasutab julgelt loovust ja fantaasiat; mõistab, et inimene on osa loodusest ning inimeste elu sõltub loodusest;

suhtub loodusesse säästvalt;

teeb lihtsamaid vaatlusi ning uurimuslikke tegevusi;

hoolib elusolenditest ja nende vajadustest;

toob näiteid looduses toimivate aastaajaliste muutuste tähtsuse kohta inimese elus;

tunneb kodukoha levinumaid loomaliike;

käitub loodushoidlikult ning järgib koostegutsemise reegleid;
väärtustab oma kodukoha elurikkust ja maastikulist mitmekesisust;
kasutab õpitud loodusteaduslikke teadmisi ja oskusi igapäevaelus otsuseid tehes.